

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei – Program nuclear cu caracter informativ prezentat în temeiul articolului 40 din Tratatul Euratom pentru avizul Comitetului Economic și Social European

[COM(2016) 177 final]

(2016/C 487/17)

Raportor: **domnul Brian CURTIS**

Sesizare	Comisia Europeană, 4.4.2016
Temei juridic	Articolul 40 din Tratatul CEEA
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională
Data adoptării în secțiune	7.9.2016
Data adoptării în sesiunea plenară	22.9.2016
Sesiunea plenară nr.	519
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotrivă/ abțineri)	210/2/11

1. Concluzii și recomandări

1.1. În sprijinul programului de dezvoltare a uniunii energetice, numeroase revizuiți și inițiative legislative legate de energie sunt în prezent în curs de elaborare, urmând a fi prezentate în următoarele 12 luni. Ar fi fost de așteptat ca revizuirea strategică să enunțe principalele probleme cu care se confruntă generarea de energie nucleară, cercetarea și dezafectarea, ca o contribuție la respectivul pachet legislativ extins. Cu toate acestea, PINC (programul nuclear cu caracter informativ) nu oferă o abordare clară și globală referitoare la modul în care poate fi abordat în mod strategic viitorul complex al energiei nucleare în cadrul mixului energetic european.

1.2. Generarea de energie nucleară este o chestiune sensibilă din punct de vedere politic în majoritatea statelor membre, fiind influențată de o varietate de aspecte sociale și economice de la nivel național. Comitetul îndeamnă Comisia să profite de această oportunitate pentru a propune un proces analitic clar și o metodologie care să poată oferi un cadru coerent și bazat pe voluntariat pentru procesul decizional național în privința rolului energiei nucleare – dacă este cazul – în mixul energetic.

1.3. Prin urmare, CESE solicită ca revizuirile și adăugirile la proiectul de comunicare, prezentate în detaliu la punctul 4.3, să includă secțiuni specifice privind:

- competitivitatea energiei nucleare pe termen scurt, mediu și lung;
- aspectele economice aferente;
- contribuția atât la securitatea aprovizionării cu energie,
- cât și la obiectivele privind schimbările climatice și emisiile de dioxid de carbon;
- acceptabilitatea publică, răspunderea pentru daunele nucleare, transparența și dialogul național eficient.

1.4. O monitorizare transparentă este esențială atât pentru securitatea nucleară, cât și pentru încrederea publică; prin urmare, CESE propune ca documentul să sprijine în mod clar propuneri referitoare la monitorizare și raportare în planurile naționale de acțiune ale statelor membre, după cum a sugerat Grupul european de reglementare pentru siguranța nucleară. Ar trebui depuse eforturi mai mari pentru a include țările terțe vecine.

1.5. De asemenea, în ceea ce privește încrederea cetățenilor, trebuie să se facă trimitere la acțiuni extensive de pregătire pentru situații de urgență desfășurate în afara amplasamentului și la nivel transfrontalier [*Review of Current Off-site Nuclear Emergency Preparedness and Response Arrangements in EU Member States and Neighbouring Countries* (Evaluarea gradului actual de pregătire pentru situații de urgență nucleară în afara amplasamentului și a mecanismelor de intervenție existente în statele membre ale UE și în țările învecinate), Euratom, decembrie 2013], precum și la concluziile Summitului pentru siguranța nucleară din 2016, în special în ceea ce privește potențialele amenințări teroriste.

1.6. Având în vedere angajamentul major asumat de UE față de cercetarea în domeniul energiei produse prin fuziune nucleară, ar fi utilă includerea unei foi de parcurs care să indice progresele în direcția producției comerciale.

1.7. Având în vedere că Regatul Unit a votat în favoarea părăsirii UE, ar trebui să se ia în considerare impactul strategic al acestei acțiuni și, în special, semnificația sa pentru Tratatul Euratom. Necesitatea unei deliberări cu privire la consecințele de potențială mare amploare ar trebui să fie recunoscută în mod explicit în PINC.

2. Introducere

2.1. În conformitate cu dispozițiile articolului 40 din Tratatul Euratom, Comisia Europeană „publică periodic programe cu caracter informativ, în special în privința obiectivelor de producere a energiei nucleare și a tuturor investițiilor care implică realizarea lor. Înainte de publicarea lor, Comisia solicită avizul Comitetului Economic și Social cu privire la aceste programe” (COM/2003/370 final). Începând cu 1958, au fost publicate cinci astfel de programe nucleare cu caracter informativ (PINC), ultimul în 2007 (urmat de o actualizare în 2008). Versiunea finală va fi elaborată și publicată de îndată ce Comisia va primi avizul CESE.

2.2. Ca și în ocaziile anterioare, Comitetul apreciază șansa de a-și prezenta opinia privind proiectul de document, înainte ca versiunea finală să fie prezentată Consiliului și Parlamentului European de către Comisie. CESE îndeamnă Comisia cât mai ferm posibil să încorporeze recomandările prevăzute în prima secțiune din prezentul aviz, astfel încât PINC să fie un document mai cuprinzător și mai strategic, precum și să asigure o contribuție mai semnificativă la pachetul privind uniunea energetică.

2.3. Energia nucleară este una dintre principalele surse de energie în UE. În raportul „Starea uniunii energetice 2015” se constată faptul că „UE este unul dintre cei trei actori economici majori care își produc peste jumătate din energia electrică fără a genera gaze cu efect de seră [Nota de subsol: «O cotă de 27 % din surse de energie regenerabile și încă 27 % din energie nucleară»]”. Respectivul raport menționează și faptul că PINC „ar trebui să contribuie la clarificarea nevoilor de investiții pe termen lung în domeniul nuclear și a gestionării obligațiilor din acest domeniu” [COM(2015) 572 final].

2.4. Strategia energetică a UE a fost intens dezvoltată de la ultimul PINC și reprezintă în prezent o prioritate principală. Obiectivele pentru 2020, 2030 și 2050 au fost stabilite, dar continuă să existe variabile și incertitudini majore. Printre acestea se numără gradul de punere în aplicare pe viitor a Acordului de la Paris referitor la schimbările climatice, volatilitatea pieței internaționale a combustibililor fosili, ritmul în care se vor aplica noile tehnologii, apartenența anumitor țări la UE, influența perspectivei economice globale și gradul de concretizare a investițiilor majore prevăzute în întregul lanț energetic.

2.5. Indiferent de politica energetică a UE, deciziile-cheie referitoare la mixul de surse care asigură producția de energie rămân o prerogativă a statelor membre. Politica energetică a UE poate fi utilizată ca referință pentru astfel de decizii, dar energia este un subiect foarte sensibil din punct de vedere politic, fiind, prin urmare, influențat de fluctuațiile climatului social și politic de la nivel național. Elaborarea politicilor UE necesită un proces analitic și o metodologie clare, care să poată oferi un cadru coerent pentru procesul decizional la nivel național. PINC poate eventual oferi această oportunitate statelor membre care iau în considerare utilizarea energiei nucleare, precum și celor care generează deja energie nucleară și care analizează perspectivele acesteia.

3. Sinteza proiectului de comunicare a Comisiei

3.1. Comunicarea Comisiei începe cu mențiunea că „PINC oferă o bază pentru examinarea modului în care energia nucleară poate contribui la realizarea obiectivelor UE în domeniul energiei” și concluzionează că „[t]inând cont de faptul că este o tehnologie cu emisii reduse de carbon și că aduce o contribuție semnificativă la asigurarea securității aprovizionării și a diversificării, este de așteptat ca energia nucleară să rămână o componentă importantă a mixului energetic al UE în orizontul anului 2050”.

3.2. Comunicarea pune accentul pe investițiile legate de îmbunătățiri ale securității nucleare post-Fukushima și pe cele legate de exploatarea centralelor existente. În plus, comunicarea subliniază nevoile estimate de finanțare în ceea ce privește dezafectarea centralelor nucleare, precum și gestionarea deșeurilor radioactive și a combustibilului uzat.

3.3. 129 de reactoare nucleare sunt în funcțiune în 14 state membre, fiind avute în vedere noi proiecte de construcții în 10 din aceste state. UE deține cele mai avansate standarde obligatorii din punct de vedere juridic pentru securitatea nucleară la nivel mondial. Acestea sunt menținute și actualizate prin revizuirea periodică a Directivei privind securitatea nucleară ⁽¹⁾.

3.4. Industria nucleară a UE funcționează pe o piață mondială care va ajunge la o valoare de 3 mii de miliarde EUR până în 2050, este lider tehnologic și angajează direct între 400 000 și 500 000 de persoane, înlesnind crearea a încă 400 000 de locuri de muncă în sectoare conexe.

3.5. Întreprinderile europene sunt puternic implicate în producția mondială de combustibil nuclear, cooperând îndeaproape cu Agenția de Aprovizionare a Euratom, acoperind necesitățile reactoarelor de concepție occidentală ale UE și având capacitatea de a fabrica ansamblurile de combustibil pentru reactoarele de concepție rusească (dintre care, în prezent, sunt în funcțiune 19 pe teritoriul UE).

3.6. Comisia prevede o scădere a capacității actuale a UE de generare nucleară (120 GWe) până în 2025, această tendință urmând să fie inversată până în 2030. Capacitatea nucleară ar rămâne stabilă, la un nivel situat între 95 și 105 GWe până în 2050, presupunând că 90 % din parcul nuclear existent este înlocuit în acest timp. Investițiile estimate sunt cuprinse între 350 și 450 de miliarde EUR, pentru a asigura generarea de energie până la sfârșitul secolului.

3.7. Depășirile costurilor și întârzierile mari în cazul noilor proiecte, precum și abordările diferite ale organismelor naționale de autorizare au creat dificultăți de investiție. Standardizarea proiectării și consolidarea cooperării dintre autoritățile naționale de reglementare sunt considerate puncte esențiale ale politicii viitoare.

3.8. Sunt în curs de pregătire programe de prelungire a duratei de exploatare (cu 10 până la 20 de ani) pentru multe reactoare din UE, cu costuri estimate la 45-50 de miliarde EUR; de asemenea, ar trebui anticipat și planificat volumul de lucru în materie de reglementare pe care acestea îl implică, în conformitate cu Directiva modificată privind securitatea nucleară.

3.9. 50 de reactoare sunt programate a fi oprite până în 2025. Deși chestiunea este delicată din punct de vedere politic, acțiunile și investițiile în ceea ce privește depozitarea geologică și gestionarea pe termen lung a deșeurilor radioactive, precum și problemele aferente legate de dezafectare necesită luarea unor decizii prompte de către statele membre.

3.10. Există o expertiză importantă în ceea ce privește depozitarea și eliminarea deșeurilor slab și mediu radioactive, iar între 2020 și 2030 vor deveni operaționale în Finlanda, Suedia și Franța o serie de instalații dedicate depozitării geologice, pentru eliminarea definitivă a deșeurilor înalt radioactive. Potențialul schimbului de expertiză în domeniu și posibilitatea de a conveni asupra unor instalații comune de depozitare între statele membre vor aduce avantaje atât sub aspectul eficienței, cât și al securității. Rezultatele vor fi și mai bune dacă se va crea un centru european de excelență.

3.11. Operatorii nucleari estimează că suma necesară pentru dezafectare se va ridica la 253 de miliarde EUR, fiind deja identificate fonduri dedicate în valoare de 133 de miliarde EUR. Statele membre sunt responsabile pentru garantarea faptului că operatorii își îndeplinesc pe deplin obligațiile și că dezafectarea are loc într-un interval de timp clar.

3.12. Este necesară o mai bună coordonare în ceea ce privește dezvoltarea tehnică și comercializarea utilizărilor neenergetice ale tehnologiilor radiologice. De exemplu, numai piața europeană a echipamentelor de imagistică medicală se ridică la o valoare de 20 de miliarde EUR anual, iar în agricultură, industrie și cercetare s-a înregistrat o utilizare din ce în ce mai mare a acestei tehnologii. Sunt efectuate în continuare investiții importante în domeniul cercetării, atât pentru noile instalații de generare și de fisiune modulară, cât și pentru păstrarea poziției de lider în cercetarea privind fuziunea, iar acest lucru este considerat esențial pentru menținerea nivelului de expertiză, a carierelor și a influenței globale. Acest lucru este deosebit de important, având în vedere că energia nucleară este într-o continuă expansiune la nivel global, deși nu și în Europa.

⁽¹⁾ JO L 219, 25.7.2014, p. 42.

4. Observații generale

4.1. Comitetul și-a exprimat periodic opinia cu privire la securitatea nucleară și la rolul energiei nucleare în mixul energetic ⁽²⁾. Această comunicare este prima revizuire cu caracter informativ în domeniul nuclear efectuată de Comisie după accidentul de la Fukushima și, cu toate că în PINC anterior Comisia a promis că „va publica mai frecvent programe nucleare cu caracter informativ” [COM(2007) 565 final], acest lucru nu s-a întâmplat. Deși este însoțit de un vast document de lucru al serviciilor Comisiei, PINC 2016 este de două ori mai scurt decât comunicarea din 2007. Comitetul propune adăugarea câtorva elemente la PINC, pentru a se dispune un document strategic în care să fie analizați factorii contextuali care stau la baza deciziilor de investiții și de stabilire a obiectivelor.

4.2. Comitetul apreciază analiza aprofundată a investițiilor realizate în întregul ciclu al combustibilului nuclear pe care o furnizează PINC, recunoscând că acesta identifică atât provocările, cât și oportunitățile din sector. Este binevenit și accentul pus pe cele mai înalte standarde de siguranță și pe necesitatea asigurării unei finanțări integrale pentru toate aspectele defazectării. Documentul de lucru oferă detalii importante, remarcând inclusiv importanța unei cercetări continue. Cu toate acestea, în alte domenii au rămas multe aspecte nemenționate, ceea ce reduce valoarea strategică a documentului.

4.3. Proiectul de PINC 2016 anunță o modificare importantă în abordarea Comisiei. Programele nucleare cu caracter informativ anterioare au plasat revizuirea în contextul provocărilor energetice cu care se confruntă UE și comunitatea internațională. De exemplu, PINC 2007 conținea și secțiuni care ofereau o perspectivă strategică clară, dar care nu au fost reluate în 2016. Acestea ar trebui să fie adăugate la actuala propunere, și ar trebui să acopere:

- competitivitatea – care sunt factorii prezenți și viitori care afectează competitivitatea energiei nucleare; de exemplu, rolul ajutoarelor de stat, în special al celor financiare și fiscale, schimbările de perspectivă privind costurile de construcție, costurile de capital, eliminarea deșeurilor, procedurile de autorizare, extinderea duratei de viață și costurile relative ale celorlalte surse de energie;
- aspecte economice – structura economică a pieței energiei rămâne incertă, descurajând investițiile pe termen lung, iar riscurile economice ale energiei nucleare sunt semnificative, dată fiind perioada de incertitudine financiară și politică;
- securitatea aprovizionării – cererea de energie la nivel mondial este în continuă creștere, chiar dacă ea s-a stabilizat sau chiar redus în Europa, iar implicațiile acestei situații, precum și aspectele politice și de politică externă, necesită o mai mare atenție. Securitatea energetică, în special, este un domeniu în care energia nucleară poate contribui și chiar contribuie cu surse de aprovizionare cu combustibil (uraniu) despre care se consideră în prezent că ar fi mai sigure decât petrolul sau gazele naturale ⁽³⁾;
- schimbările climatice – energia nucleară contribuie la producerea a jumătate din energia electrică cu emisii reduse de dioxid de carbon din Europa;
- acceptarea de către opinia publică – diferențele mari la nivelul UE cu privire la atitudinea publicului față de energia nucleară constituie o realitate prea puțin înțeleasă, cu efecte semnificative asupra acceptabilității politice.

Toate aceste probleme au devenit mai importante în ultimii nouă ani, dar în ultimul PINC accentul este pus pe securitate și pe ciclul combustibilului, celelalte aspecte fiind prea puțin luate în discuție în comunicare sau în documentul de lucru al serviciilor Comisiei. PINC nu prezintă nici natura dezbaterii referitoare la respectivele subiecte, dintre care multe sunt contestate și controversate (de exemplu, menținerea unor standarde ridicate în lucrările subcontractate), și nici nu oferă un set de orientări sau o abordare strategică pentru examinarea rolului energiei nucleare în mixul energetic global. Acest lucru reflectă abordarea adoptată în pachetul privind uniunea energetică, în care există o reticență similară în a evidenția implicațiile unei strategii energetice europene pentru dezbaterile naționale referitoare la rolul viitor al energiei nucleare (dacă este cazul) în mixul energetic.

4.4. După cum s-a observat, comunicarea Comisiei susține că „oferă o bază pentru examinarea modului în care energia nucleară poate contribui la realizarea obiectivelor UE în domeniul energiei [...]”, în calitate de „componentă importantă a mixului energetic al UE în orizontul anului 2050”. Conținutul acestui document nu vine însă pe deplin în sprijinul unor astfel de afirmații. Programele anterioare cu caracter informativ reprezentaseră o examinare analitică majoră a rolului energiei nucleare și oferiseră orientări pentru politica viitoare.

⁽²⁾ JO C 341, 21.11.2013, p. 92; JO C 133, 14.4.2016, p. 25.

⁽³⁾ JO C 182, 4.8.2009, p. 8.

4.5. În special, analiza nevoilor de investiții pentru energia nucleară (care constituie în mod clar o dificultate majoră în prezent) trebuie, cu siguranță, să fie efectuată acum în contextul investițiilor totale necesare pentru atingerea obiectivelor uniunii energetice, deoarece există interacțiuni și compromisuri între deciziile de investiții, care vizează toate tehnologiile și infrastructurile de generare.

4.6. În plus, există numeroși alți factori contextuali care configurează politica și economia în domeniul nuclear, care nu au fost pe deplin abordați și care sunt dificil de detaliat de către Comisie, întrucât fac obiectul unor revizui sau reforme continue. Printre aceștia se numără funcționarea sistemului de comercializare a emisiilor, propunerile de subvenții pentru mecanismul de capacitate, dezvoltarea sectorului energiei din surse regenerabile, etc.

4.7. În prezent, energia nucleară reprezintă 28 % din producția internă de energie în UE și 50 % din energia electrică produsă cu emisii reduse de carbon (Eurostat, mai 2015). Reducerea emisiilor de CO₂ este un obiectiv esențial în politica energetică a UE și mondială. Pentru a menține creșterea temperaturii la maxim 2 °C, sunt necesare, între 2030 și 2050, reduceri de 5,5 % în medie pe an ale emisiilor globale de CO₂ provenite din generarea de energie. Modul în care UE își va aduce contribuția în acest sens a fost prezentat în Perspectiva energetică 2050, care a adoptat o abordare cu scenarii multiple privind eventualele variații ale mixului energetic în funcție de diverși factori politici, economici și sociali [COM (2011) 885 final]. Comunicarea presupune, pe baza cifrelor oferite de statele membre, că în anul 2050 capacitatea nucleară va fi de aproximativ 100 GWe, dar, având în vedere dezbaterile actuale, această ipoteză nu se bucură de un grad suficient de certitudine.

4.8. Comitetul evidențiază exemplul recent al Suediei (anunțat după publicarea PINC și, ca atare, nementionat de acesta din urmă), care și-a luat angajamentul de a înlocui treptat centralele electrice dezafectate cu zece noi reactoare nucleare și, totodată, de a adopta măsuri pentru a garanta o aprovizionare cu energie bazată 100 % pe surse regenerabile, până în 2040 (*Financial Times*, 10 iunie 2016). Faptul de a avea în același timp o politică solidă în materie de energie din surse regenerabile și o capacitate suplimentară de aprovizionare a țărilor învecinate cu energie cu emisii reduse de carbon este, în acest caz, acceptabil din punct de vedere politic pentru toate părțile implicate și, ca atare, important din punct de vedere strategic în contextul european. Documentul ar trebui, prin urmare, să fie actualizat, pentru a ține cont de acest fapt.

4.9. CESE a pledat în mod constant, de-a lungul multor ani, pentru o abordare mai strategică în privința problemelor energetice și pentru un accent sporit pe un dialog public amplu privind generarea și consumul de energie⁽⁴⁾. Tehnologia nu este neutră în raport cu sistemele de valori, iar cea din domeniul energiei implică o gamă largă de judecăți etice, societale și politice. Statele membre au puterea de a stabili compoziția mixului lor energetic; doar jumătate dintre ele dețin centrale nucleare funcționale, iar de la prezentarea ultimului PINC s-a înregistrat o polarizare a viziunilor asupra energiei nucleare. Acest document important de revizuire ciclică ar putea fi îmbunătățit printr-o prezentare obiectivă a problemelor de actualitate și foarte mediatizate care sunt legate de „examinarea modului în care energia nucleară poate contribui la realizarea obiectivelor UE în domeniul energiei”. Prin urmare, se propune să se includă în documentul final o serie de noi secțiuni, astfel cum se prevede la punctul 4.3, iar strategia în ansamblul său să țină cont într-o mai mare măsură de observațiile specifice de la punctele 5.3.1–5.3.4 de mai jos.

5. Observații specifice

5.1. Documentul subliniază importanța unei mai bune coordonări naționale între statele membre, a îmbunătățirii cooperării între părțile interesate și a sporirii transparenței și a participării publice la chestiunile din domeniul nuclear. În această privință, este remarcat rolul important al Grupului European la Nivel Înalt privind Securitatea Nucleară (ENSREG), precum și faptul că va fi promovat în continuare „dialogul între părțile interesate în cadrul Forumului european pentru energie nucleară” (ENEF). În decembrie 2015, ENSREG a emis o declarație privind progresele înregistrate în punerea în aplicare a planurilor naționale de acțiune post-Fukushima, în care remarcă faptul că stadiile de punere în aplicare diferă și că ar trebui ca rata de îmbunătățire a nivelului de securitate să crească, pentru a se respecta termenele de punere în aplicare convenite. ENSREG a recomandat ca fiecare țară participantă să actualizeze și să publice periodic un raport privind stadiul aplicării planurilor naționale de acțiune, pentru a asigura o monitorizare transparentă în vederea publicării unui raport privind punerea în aplicare în 2017 (Al patrulea raport al ENSREG, noiembrie 2015). CESE sugerează aprobarea acestei recomandări de către Comisie și includerea ei în PINC.

⁽⁴⁾ JO C 291, 4.9.2015, p. 8.

5.2. Comunicarea menționează relațiile cu statele din vecinătatea UE care dispun de tehnologie nucleară, iar CESE consideră că intensificarea dialogului activ cu Belarus, în special, ar contribui la soluționarea preocupărilor referitoare la transparență și securitate care au apărut după construirea în Ostroveț a primului reactor nuclear din această țară. Ar trebui să aibă prioritate strângerea legăturilor prin intermediul ENSREG.

5.3. În ceea ce privește dialogul și transparența în general, CESE remarcă faptul că, în practică, rolul, resursele, capacitatea și statutul ENEF s-au redus considerabil în ultimii doi ani. Este esențial să se clarifice în continuare principalele probleme cu care se confruntă dialogul privind politica nucleară europeană, precum și să se propună un cadru comun pentru dezbaterile de la nivel național. Este puțin probabil ca, în prezent, să se înregistreze progrese în acest sens în cadrul ENEF, iar PINC nici nu menționează acest aspect. Un cadru de tipul menționat ar veni și în sprijinul viitoarei guvernante a uniunii energetice și ar trebui aplicat în același mod la toate sursele primare de energie. Pentru a ajuta la clarificare, PINC ar trebui să conțină, prin urmare, secțiuni specifice care să prezinte implicațiile și relevanța unei politici de investiții în domeniul nuclear. Este vorba despre domenii vitale de dezbateră, esențiale pentru orice viziune strategică, care sunt prezentate în detaliu în următoarele patru alineate.

5.3.1. *Trecerea la energia electrică și măsura în care poate fi asigurată o aprovizionare constantă cu energie electrică din surse primare.* Pe de o parte, energia nucleară poate contribui la securitatea energetică, deoarece se pot genera în mod continuu cantități mari de energie electrică previzibilă pe perioade lungi, fapt care contribuie pozitiv la stabilitatea funcționării sistemelor de energie electrică (de exemplu, menținerea frecvenței rețelei). Pe de altă parte, costurile de capital pentru construcții sunt ridicate, noile cerințe în materie de securitate sunt exigente, finanțarea este incertă, iar viitoarele condiții de piață sunt în mare măsură imprevizibile. Acestea sunt probleme cu care se confruntă fiecare stat membru dotat cu capacitatea de a genera energie nucleară și care s-ar putea dovedi hotărâtoare pentru modul și posibilitatea de a duce la îndeplinire planuri naționale realiste care să contribuie la obiectivele generale ale UE în domeniul energiei și al climei. PINC ar trebui să vizeze un cadru comun pentru discutarea acestor probleme, după cum a propus Comisia în alte comunicări strategice privind energia, și să prezinte o analiză echilibrată a rolului energiei nucleare.

5.3.2. *Cunoștințele deținute de cetățeni, atitudinea lor și măsura în care conștientizează riscurile generării de energie.* Pe de o parte, securitatea nucleară, impactul accidentelor de la Cernobil și Fukushima și problemele nesoluționate referitoare la dezafectare și la eliminarea deșeurilor radioactive sunt aspecte care dau naștere unor serioase preocupări publice în unele țări. Pe de altă parte, și alte surse primare de energie prezintă caracteristici negative semnificative, adesea subestimate. CESE a subliniat în mod constant rolul vital al înțelegerii de către cetățeni a „dilemei energetice” – în esență, cum se poate găsi un echilibru între obiectivele interconectate și, uneori, aflate în conflict privind securitatea energetică, accesibilitatea energiei și durabilitatea mediului. Voința politică este influențată în mod determinant de atitudinea cetățenilor, iar nivelul scăzut al conștientizării generale cu privire la energie poate duce la un proces de decizie politică sub nivelul optim. Ar fi util să existe mai multe surse și un cadru juridic favorabil, care să permită, de exemplu, constituirea unor comitete locale de informare, după modelul celor existente în Franța.

5.3.3. *O metodologie pentru evaluarea costurilor și a competitivității.* Deși energia accesibilă, cu emisii scăzute de carbon, este esențială pentru atingerea obiectivelor convenite în domeniul climei și al energiei, acest domeniu este protejat de concurența de pe piață. De asemenea, nu există încă nicio normă sau metodologie acceptabilă în uz, prin care statele membre să evalueze costurile viitoare ale unor alternative în mixul lor de generare energetică înainte de a lua o decizie politică (care va fi influențată de alți factori).

5.3.4. *Importanța unei baze active de cercetare și de generare de energie pentru poziția de lider de piață, în domeniul tehnologic și în materie de siguranță.* Cât de importantă este menținerea unei industrii importante de generare de energie nucleară, care să continue să evolueze, pentru păstrarea nivelului ocupării forței de muncă și a influenței și poziției de frunte a UE într-o industrie în expansiune la nivel mondial? [US Energy Information Administration – *World nuclear generation to double by 2040* (Agenția SUA pentru informații privind energia – Generarea de energie nucleară la nivel mondial ar urma să se dubleze până în 2040), mai 2016] De exemplu, China intenționează să își dubleze capacitatea nucleară, până la cel puțin 58 GWe până în 2020-21, cu o creștere suplimentară la 150 GWe până în 2030. Importanța locurilor de muncă de înaltă calitate și bine plătite din UE a fost recunoscută, iar dacă acestea ar urma să fie eliminate treptat, ar trebui instituit un program care să asigure o tranziție echitabilă și care să se bucure de sprijin.

5.4. Cea mai mare parte a finanțării cercetării nucleare a UE este dedicată elaborării programului comun privind fuziunea nucleară (ITER). Foaia de parcurs a AEDF (Acordul european pentru dezvoltarea fuziunii) descrie parcursul de la experimentele în materie de fuziune din prezent la o centrală de fuziune demonstrativă care să asigure o producție netă de energie electrică pentru rețea. CESE solicită Comisiei să ia în considerare o posibilă aprovizionare cu energie electrică de la centralele de fuziune nucleară în toate scenariile post-2050 privind energia eficientă din punctul de vedere al costurilor. În plus, ar trebui încurajată acordarea unui sprijin permanent cercetării în domeniul reactoarelor din generația a IV-a, care pot scădea costurile și reduce substanțial cantitatea de deșeurii înalt radioactive.

5.5. Proiectul de propunere a fost pregătit înainte ca Regatul Unit să voteze în favoarea părăsirii Uniunii Europene, iar în stadiul actual, avizul juridic sugerează că ieșirea din UE înseamnă totodată și ieșirea din Euratom. Acest lucru are implicații strategice majore, nu în ultimul rând pentru obiectivele energetice pentru anul 2030, dar și pentru cooperarea în materie de cercetare, reglementare, lanțuri de aprovizionare și securitate. Prin urmare, această chestiune trebuie să fie recunoscută în proiectul de propunere examinat, chiar dacă în această etapă este extrem de dificilă anticiparea unor consecințe specifice.

Bruxelles, 22 septembrie 2016.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS
